מתני' משוכתי שבת. מלאכתן שמשמרין שבת: **אסור בכותים.** שהן כמו כן משמרין שבת: **מאוכלי עשור.** בלילי שבת: **אסור בישראל.** דישראל רגילין לאכול עוש (ג"ק פב.) מפני עונה שמקיימין מערב שבת לערב שבת ומרבה להם הזרע כדאמר אמר פריו יתן בעתו אלו תלמידי חכמים המשמשין מטותיהן מערב שבת לערב שבת (כתובות סב:): **ואסור בכותים.** שהם נמי אוכלים עוש בלילי שבת: **ומותר בכותים.** שהן אין עושין לירושלים אלא להר גריזים: **גמ' אפי' עובדי כוכבים נמי.** לי משמרין שבת יהא אסור בהן: **אלא.** מאי שובתי שבת אותן דמצוין על השבת דהייט ישראל וכותים הן מצוין על השבת מפני שהן גרים **אבל** עובדי כוכבים אע"פ שמשמרין שבת אין מצוין: **ומותר בכותים ואמאי הא מצוין ניהו.** נמי לעולת לירושלים: **אלא אמר אביי.** מאי משוכתי שבת מצוה ועושה קתני: **בתרתי בני קמייתא.** ישראל וכותים מצוין ועושין: **ועובדי כוכבים.** דעבדי עושין ואינם מצוין, **בעולי ירושלים.** ישראל מצוין ועושין, כותים מצוין ואינם עושין: **מתני'** קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל ואסור בעובדי כוכבים: **גמ'** וישראל מי נפיק מכלל בני נח? כיון דאיקדש אברהם, איתקרו על שמיה: **מתני'** שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים: **גמ'** והאיכא ישמעאל? כי ביצחק יקרא לך זרע, והאיכא עשו? *ביצחק ולא כל יצחק: **מתני'** "שאיני נהנה *מישראל" לוקה ביותר ומוכר בפחות "שישראל נהנין לי" לוקה בפחות ומוכר ביותר *ואין שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי" יהנה לעובדי כוכבים: **גמ'** *אמר שמואל "הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב, אלמא קסבר הנאת לוקח היא, תנן שאיני נהנה מישראל – מוכר בפחות אבל שוה בשוה לא ואי הנאת לוקח היא אפילו שוה בשוה, מתני' בזבינא על אפיה אם כן אימא רישא לוקח ביותר ועוד אימא סיפא שישראל נהנין לי [לוקח בפחות] ומוכר ביותר ואי 'בזבינא דרמי על אפיה' אפילו שוה בשוה? סיפא 'בזבינא חריפא' אי הכי "לוקח בפחות" אפילו שוה בשוה? אלא מתני'

תורה אור

מתני' "הנודר: משוכתי שבת אסור בישראל ואסור בכותים מאוכלי שום אסור בישראל ואסור בכותים מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים, אמאי והא מצווים נינהו (א) אמר אביי מצוה ועושה קתני: בתרתי בני קמייתא ישראל וכותים מצווין ועושין ועובדי כוכבים (והוא) דעבדי עושין ואינם מצווין, בעולי ירושלים ישראל מצווין ועושין, כותים מצווין ואינם עושין: **מתני'** קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל ואסור בעובדי כוכבים: **גמ'** וישראל מי נפיק מכלל בני נח? כיון דאיקדש אברהם, איתקרו על שמיה: **מתני'** שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים: **גמ'** והאיכא ישמעאל? כי ביצחק יקרא לך זרע – כתיב, והאיכא עשו? *ביצחק ולא כל יצחק: **מתני'** "שאיני נהנה *מישראל" לוקח ביותר ומוכר בפחות "שישראל נהנין לי" לוקח בפחות ומוכר ביותר *ואין שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי" יהנה לעובדי כוכבים: **גמ'** *אמר שמואל "הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב, אלמא קסבר הנאת לוקח היא, תנן שאיני נהנה מישראל – מוכר בפחות אבל שוה בשוה לא ואי הנאת לוקח היא אפילו שוה בשוה, מתני' בזבינא על אפיה אם כן אימא רישא לוקח ביותר ועוד אימא סיפא שישראל נהנין לי [לוקח בפחות] ומוכר ביותר ואי 'בזבינא דרמי על אפיה' אפילו שוה בשוה? סיפא 'בזבינא חריפא' אי הכי "לוקח בפחות" אפילו שוה בשוה? אלא מתני'

אפי' עובדי כוכבים נמי. כלומר ה"ל למתני אסור במקיימי שבת כדי שיהו בכלל כל העובדי כוכבים השובתים: **אמר אביי** מצוה ועושה קתני. כלומר שאין בכלל דבריו אלא מצוין ועושין: בתרתי קמייתא. דהייטו שובתי שבת ואכילת שום ישראל וכותים מצוין ועושין: **מתני'** קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל. ואע"ג דישראל נמי בני נח היינו כיון דליתקדש אברהם אבינו איקרו על שמיה אלא עם נח: **שאיני** נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים. דאפי' בני ישמעאל ועשו לא מיקרו זרע אברהם כדמפ' בגמרא: **שאיני** נהנה לישראל לוקח ביותר. כדי שלא יהנה מהם במה שהוא לוקח: ומוכר בפחות. כדי שלא יהנה מהם במה שהוא מוכר דמתניתין מוקמינן לה בגמרא בזבינא מלינתא דליכא הנאת לוקח ומוכר כל שהוא ממכר שוה בשוה וכי אמרי' בדפחות וביתר שרי דוקא כשאסר על עצמו שלא יהנה מישראל דבכי ה"ג לא מתהני מינייהו אבל אי אסר על עצמו נכסיהם אפי' לקח שוה מכה במתניתין אסור להנות ממקומו שנדרו כבר חל על נכסיהם שישראל נהנים לי. כלומר שאסר הנאתו על ישראל: לוקח בפחות ומוכר ביותר ואין שומעין לו. כלומר אין לו תקנה ליקח ולמכור לישראל אלא מ"ש יקח בפחות וימכור להם ביותר כדי שלא יהנו ממנו אבל אין שומעין לו בני אדם להפסיד ממונם ואית דגרסי אי שומעין לו בחיריק כלומר אם שומעים לו אבל בלאו הכי לית ליה תקנתא ואפי' בנכסים שקנה לאחר נדרו דאע"ג דקיי"ל דאין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו הני מילי כשאוסר בפירוש דבר שלא בא לעולם כפירות דקל או פירות שעתיד לקנות מ"מ בהומר נכסי עליך שאינו אסור אלא באותן נכסים שהיה לו באותה שעה מ"מ בחלופיהן משום דכגדולין דמו והיא גופה איבעיא לן לקמן בפרק השותפים (דף מז.) אבל באוסר הנאתו על חבירו כיון דאיסורא בהנאה דידיה תליא ואיכא הא איתיה בעולם נמלא שאם ימכור למודרים נכסים שקנה לאחר מכאן שוה בשוה כדי הוא מהנה אותן הלכך אסור: **שאיני** נהנה להם והם לי יהנה לעובדי כוכבים. כתב הר"מ ז"ל דהא קמ"ל דלא תימא כיון דהכי נדר לי אפשר לו לעמוד בנדרו והוה ליה כי ההיא דאמר לעיל בפרק ואלו מותרין (דף פו.) שבועה שלא אישן שלשה ימים מכון אותו וישן לאחר והכי נמי יימא דיהנה לאחר דבר שלא אפשר לעמוד בו הוא קמ"ל דלא כיון דאיכא הנאת לעובדי כוכבים אע"פ שהיא הנאה רחוקה לו: **גמ'** אמר שמואל הלוקח כלי מן האומן ונאנס בידו חייב הנאת לוקח היא. אוקמינן התם בפ' הספינה (ב"ב פח.) בדקיי דמיה הלכך סמכא דעתיה דלוקח אלא רצה לנקמן הרשות בידו וכיון שכן חייב באונסין דבמקום כל הנאה לוקח היא ולא למוכר והוה ליה *) כשמואל דמשום דכל הנאה שלו חייב באונסין ומהי דהכא לא חש לפרושי דהא דשמואל דוקא בדקיי דמיה

*) נ"ל כשמואל

אלמא (ה) **הנאת לוקח היא.** הלכך חייב דגמר ומקני נפשיה בהיא הנאה שמגיחו לבקרו (ו) הוי כטעמא שכר, ונתחייב באונסין: **אבל שוה בשוה.** היינו יכול [למכור] ואי ס"ד הנאת לוקח היא הקונה חפץ ולא הנאת המוכר, אפי' שוה בשוה נמי יהא יכול למכור דלא הוי הנאת מוכר אלא הנאת לוקח: תריץ דמתניתין דמשמע שוה בשוה לא: **בזבינא דרמי על אפיה.** עיסקא בישא דלא קפיץ עליה זבינא ודומה לו כמי שמונחת על פניו ועכשיו כשמוכרה שוה בשוה הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח (ו) הלכך מוכר בפחות אבל שוה בשוה לא: **אימא רישא.** דהיינו "לוקח ביותר" ודייקינן מינה הכי, גמ' אבל שוה בשוה לא, אלמא הנאת לוקח הוי דאי הנאת מוכר אפילו שוה בשוה נמי הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח ובהכי יכול ליקח מהן דאכתי ליה ליה הנאה בהנהו זבינא: **ועוד אימא סיפא קונם שישראל נהנין לי.** כלומר שלא יהו ישראל נהנין (ז) (לי) ממני לוקח בפחות ומוכר ביתר אבל שוה בשוה לא: **ואי בזבינא דרמי על אפיה אפילו שוה בשוה.** המוכר ולא הנאת לוקח היא: **סיפא בזבינא חריפא.** בסחורה דקפץ עליה זבינא דשוה בשוה הוי הנאת לוקח ולא הנאת מוכר הלכך מוכר ביותר: **אפילו שוה בשוה נמי.** יהא לוקח המדיר, דהא הנאת לוקח היא ולא הנאת מוכר (ח) יהא הך נהנה ממנו: מתני'

סבר א מיי' פ"ט מהל' נדרים סלכה כ סמג לאוין רמב עוש"ע י"ד סי' ריז סעי' לח:

סג ב מיי' שם עוש"ע שם סעיף לט:

סד ג ד ה ו מיי' שם הל' כ וכה עוש"ע שם סעיף מ:

סה ז מיי' פ"ו מהלכות נדרים סלכה ז סמג שם עוש"ע י"ד סי' רכז סעיף ג:

סו ח מיי' פ"ד מהל' מכירה הלכה יד סמג עשין פב עוש"ע ח"מ סי' קפו וסימן ר סעיף יא [ובכ"ל אלפס ב"מ פ"מ דף קכב. ובהרא"ש שם סימן יג]:

נוסח הנודר מ- ג) מאוכלי שבת מאוכלי יום מאנה

עיי"ש בירור מי הם "מאוכלי שבת"

תוספות

הנודר משוכתי שבת אסור בישראל ואסור בכותים. שגם הכותים מקיימין מצות שבת: **מאוכלי** האום אסור בישראל ואסור בכותים. פי' אותן שמצוין לאכול שום מתקנת עזרא בע"ש וגם הכותים שומרים תקנה דאכילת שום בע"ש וכה"ג דמפרשין הכא שב"ל מאוכלי האום מע"ש פגן לקמן פרק קונם יין וכו' (דף סג:) קונם שום שאני מושב עד שתהא שבת אינו אסור אלא עד לילי שבת אלא עד שעה שדרך שבני אדם אוכלין שום: **מעולי** ירושלים מותר בכותים. אלא היו עולין לירושלים אלא בהר גריזים היו שובתין: **אילימא** ממקיימי שבת אפילו עובדי כוכבים נמי: פי' אם יש עובדי כוכבים אסור בהם וא"ת מאי קאמר הא סתם עובדי כוכבים אין דרכם לשבות בשבת אבל סתם כותים שובתין בשבת וי"ל דהכי קאמר אילימא ממקיימי שבת וכותבים בשבת לא נמי למיתר מלאוין על השבת דמ"ש לא הוה מיתסר בכותים משום דסבירא לן כותים ניכי אכיות הן ואינם מצוין מלאוין בני למימר מקיימין אם"פ שאינו מצוין ולכך פריך מאי איריא כותים דכיון שסבר שכותים ניכי אכיות הן דמ"ש העובדי כוכבים שובתים בשבת ולהכי אפילו עובדי כוכבים נמי:

נוסח האוסר הנאתם על בני נח

נוסח אם אינו מלוה מלוה כלי בידו לבזוק אם לקנות אותו ונאנס אינו ערב – בלוקח חייב על האונס אלא לוקח נותר "כל דנאנס ולוקח חייב גם האונס"

מהרש"ל

נסיונות ובראיה את האדם מאקרה מסוים

נוסח ין על מאמר: לוקח כלי בידו לבזוק אם לקנות אותו ונאנס אינו ערב – בלוקח חייב על האונס אלא לוקח נותר "כל דנאנס ולוקח חייב גם האונס"

מהרש"ל

נסיונות ובראיה את האדם מאקרה מסוים

פי' הרא"ש

לוקח כלים מן הסבר. לרבותא נקט תגר לף פ"ש דפרנקטו במקח ומתכר מיקרי הנאת לוקח ולא הנאתו: אלמא הנאת לוקח הוה. ולא הנאת מוכר דמתייבת לו באונסין כמו שואל שכל הנאתה שלו כל ימי שאלתו ולא למשאיל: ולי הנאת לוקח היא אפילו שוה בשוה נמי. שהרי אין

[סנהדרין נט:]

[נ"ל לישראל כדאיתא במשנה שבמשניות]

[נסה"מ הגי' אם]

נ"נ סז:

רש"ל הגיה ולא הוי

הגהות הב"ח (א) גמ' והא מצוין ניהו אלא אמר מתני וכו' ושובתי כוכבים הנהו דעבדי עושין ואינם מצוין: (ב) רש"י ד"ה ועובדי כוכבים הנהו דעבדי עושין אבל אינן מצוין לגיכר מוחי ונסך דעולי בע"ל ובד"ל: (ג) ד"ה ואין שומעין וכו' שבבזבל נדרו יהא מוכר: (ד) ד"ה מלוקח וכו' לו כלון הסל"ד ואח"כ מ"ם ותאם בידו שבשבר כמו כלי זכוכית הסל"ד ואח"כ מ"ם חייב לוקח: (ה) ד"ה אלמא קסבר הנאתו: (ו) ד"ה תריץ וכו' כשוה לא הסל"ד ואח"כ מ"ם בזבינא וכו' הנאת מוכר היא ולא הנאת לוקח אמי אילכך מוכר בפחות: (ז) ד"ה ועוד אימא וכו' שלא יהו ישראל נהנין ממני לוקח כל"ל ותיבת לי נמחק: (ח) ד"ה אפילו וכו' ולא יהו הכי נהנין:

גליון הש"ס מתני' לוקח ביותר. עיין לקמן דף מג ע"א: בהר"ן ד"ה אמר שמואל והו"ל כשמואל. כשואל. ועיין בהר"ן פ"ק דמקבת ע"ז דף שנג מ"ב וע"ש: